

ELŐFIZETÉS
HELYTEN:
 Egy évre 24 korona.
 Egy hónap 2 korona.
VIDÉKEN:
 Egy évre 28 korona.
 Egy hónap 2 k. 40 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:
 Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 337.
KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő
 Stauber József.

Péntek, április 14.

Harcok a Tonale-ut mentén.

Budapest, április 13. (Hivatalos.)
 A főhadiszállásról jelentik:

Orosz- és délkeleti hadszíntér:
 A helyzet most is változatlan.

Olasz hadszíntér:

A tűzérési tűz arcvonal számos helyén váltakozó erősséggel tart. A Tonale-ut mentén ismét harcok folynak. Höfer altábornagy, vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Élénk tüzerharc

Verdun körül.

Berlin, április 13. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér:

A megfigyelésre többnyire kedvezőtlen körülmények miatt tegnap általánosságban nem fejlődhetett ki jelentékenyebb harci tevékenység. A Maas mindkét oldalán, a Wöevre sikszágon és a Verduntól délkeletre elterülő Cote-n is élénk maradt a tűzérési tevékenysége. Alberttől délkeletre egyik német járőr az angol lövészárokban tizenhét embert eltört. Franciák gáztámadása Piusalleine vidékén (Champagnetól, északkeletre) eredménytelen volt.

Keleti hadszíntér:

A Narocz-tóól délre az orosz tűzérési tűz tegnap délután szemlátomást erősbödött. Baranowicától keletre előőrseink ellenséges osztagoknak előretöréseit visszautasították.

Balkán hadszíntér:

Jelentős események nem voltak. Legfelsőbb hadvezetőség. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A tengeralattiak egy havi működése.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti, hogy március hó folyamán német tengeralattjárók működése következtében az entente kereskedelmi flottájából 707,000 bruttó regiszter-tonna-tartalma hajó súlydát el.

A buza.

Arad, április 13.

Ha én tankönyv-író volnék, akkor a középiskolai „növénytan“-ba a következőket írnan a buzáról:

A buza száras növény, amely kalászbán végződik és a kalászbán sárga szemek vannak, amelyeket megörölve, lisztet nyerünk. A lisztet rendszerint kenyérsütésre szokták felhasználni, de vannak hazánkban olyan boldog falandók is, akik a buza kenyéret nélkülözni tudják, mert ezek leginkább krumpliból és kukoricából sült kenyéret esznek. Sajnálatra méltók azok az egyének, akik kénytelenek fehér buzalisztból készült kenyéret enni. Ezek a szerencsétlen teremtések ugyanis rendszerint saját földjükön termesztik a buzát és úgy gondolkoznak, hogy nem dobják ki, ha már a jó Isten megtermesztette a földjükön ezt a keményítő tartalmu buza szemet. A sajnálatra méltók másik csoportjába tartoznak azok a betegek, akiknek a gyomra nem bír el mást, csak a fehér lisztből készült kenyéret, továbbá azok, akik egyenesen megbetegszenek, ha ránéznek a fehér kenyérre. Az emberiségnek eme része különösen a Kasza-utcában, a Sarló-utcában, a Borona-utcában és kapcsoló részein lakik, rendszerint alacsonyabb, náddal fedett házakban, mert ők tudják, hogy emeletes házbán lakni veszélyes, könnyen leszédülhet az ember, ha sok dologtól elfelejtett ebédelni. Ezek a népek, épen mert beteges hajlandóságuk, a nehéz kenyér helyett leginkább krumplit hajában esznek, mert az orvosi tudomány jelesei szerint ez az eledel a legnagyobb betegnek is hasznos. (A doktor ur nem tudja, hogy mégis leghasznosabb annak, aki termeszt és aki eladja.) A buza ára normális időkben hasonlít a mezők liliomához: magától fejlődik és magától enyészik el. Háborus időkben azonban a buza ára úgy nő, ahogyan a kormányok akarják. A kormányok nem maguktól növesztik a buza árát, hanem őket megkérlik azok, akiknek sok buzaföldjük van és mivel a kormányokban megvan az a hajlandóság, hogy a nemzetfenntartó elem gyarapodását elősegítse, tehát gyakran teljesíti a buzaár fel-emelésére irányuló szerény kívánságokat. Tudja meg minden élő lélek, hogy ezzel a kormány olyan hazafias ténnyt gyakorol, amelyhez fog-

hatóval béke idején nem találkozunk. Mivel a miniszter uraknak mindig nagyon sok dolguk van, a buzaföldek tulajdonosai idejében figyelmeztetik őket, hogy közeledik a buza ár-emelésének terminusa, tekintetes kormány ezt ne tessék elfelejteni! 1916. április 11-én is Budapesten összegyűltek azok, akiket az Isten azzal vert meg, hogy nagy földbirtokok fentartásának rettenetes gondjaival küzdenek. A gyűlésen kimondták, hogy jó volna már a buza árát fel-emelni, hiszen már legalább hat hónapja nem emelték, ami pedig nem helyes és nem igazságos dolog, ha azt látjuk, hogy mindennek az ára emelkedik.

Tavaly a földeknek a tele bevetetlen volt, most pedig majdnem minden terület beültetett; milyen sok pénzbe került ez! A kormány szerfölött okosan és igazságosan cselekszik, ha már most felemeli a buza árát, még mielőtt megtudhatnák, hogy Szerbiában és Oroszlengyelországban minden talpalattnyi földet megműveltek katonáink és ott is sok buza várható. Ha azonban ez kitudódnék, akkor már a kormány nem tartaná udvarias csekedetnek nálunk felemelni a buza árát. De mindentől, s az udvariaságtól is eltekintve, helyesen teszik a miniszterek, ha teljesítik a buza termesztők kérését; helyesen teszik: 1. mert orvosilag be van bizonyítva, hogy a sok kenyér élvezete ártalmas az egészségnek, tehát a buza megdrágulása megakadályozza az embereket, hogy sok kenyéret egyenek és betegek legyenek; 2. a szegényebb néposztályok nem tudják élvezni a buzakenyéret, a drágítás tehát őket nem sújtja, akinek pedig van pénze, azt úgy se vágja földhöz az a néhány filléres ár-emelés; 3. a legfőbb szempont azonban mégis csak az, hogy a drágítás anyagi javakban megerősíti a nemzetfenntartó osztályt, tehát a cselekedet a leghazafiasabb intenciókon alapszik. Az országot fenntartó osztályok gazdagsága egyenlő

az egész nemzet gazdagságával. A buza árának emelkedéséből előálló nagy haszon az utolsó fillérig belekerül a takarékpénztárba és mint nemzeti erőtartalék kezeltek. Az ál-

lamtértek szerint ötven év múlva új háború kezdődik és akkor ez a nemzeti erőtartalék milyen jó lesz hadikölcsönnek.

B. L.

Mind erősebben pusztítjuk a francia haderőt.

(Német veszteségek — francia veszteségek. — Párisban meglepetéstől félnek. — Főlényes a németek helyzete.)

Távirati tudósítás.

Budapest, április 13.

Berlin. A Vossische Zeitungnak jelentik a sajtóhadiszámlásról: A franciák közveleményüket a németek borzalmas veszteségeivel akarják bátorítani. Azt híresztelik, hogy mintegy ketszáz ezer tónya németek vesztesége, míg a franciáké elenyésző csekély. A jelentés természetesen nem telet meg a valóságnak. Mi tudjuk, hogy 7 hét óta rendületlenül detenzív harcot folytató franciák ketsegtelenül heves ellentámadásaik közben óriási tömegeket vesztek. Verdunnál nemcsak sikert sikerre halmozunk, hanem mind erősebben pusztítjuk ebben a katlanban az elkövetkező harcokra összevont francia haderőt.

Berlin. A Lokalanzeiger pontos számítások alapján a franciáknak a verduni fronton szenvedett veszteségét százötvenezer emberre, kétszáz ágyúra és huszonöt négyzetkilométer területre becsüli.

Verdunnál a németeké a kezdeményezés.

Bern. A Verdun előtti újabb német sikerek a francia katonai kritikásokra súlyos feladatok rónak. Berthau tábornok a Petit Journalban a következőket írja: Véres veszteségek ellenére a németeknek még is sikerült egy ponton megvetni a lábukat. Ez a pont fontos. Ha ott továbbra is megmaradnak, úgy nem lehet eltagadni, hogy komoly előnyt értek el. Amíg a németeknél van a kezdeményezés, meg van az az előnyük, hogy a támadások helyét és idejét maguk válasszák ki.

A francia hivatalos jelentés.

Páris. A francia vezérkar jelentése április 12. éjjel 11 óra: Belgiumban tüzéségünk Lengemer körül rendkívül tevékeny volt. A Somme és az Oise között rombalőtt tüze ésünk betemetett német lövészárkokat. Parvillestől nyugatra és Royes környékén, az Argonneokban Éule Mortenál, Haute és Chevanchénál és Vanquoisnál négy zuzó aknát robbantottunk fel. Kézigránát harc után a Courie Chussée szakaszban megszálltuk árkaik közt keletkezett két aknatölcsér déli szélét.

A Maastól nyugatra a 304-es magaslatnál Eanes és Mort Homme környékén tartós heveségű ágyuzás.

A Maastól keletre és a Woivreban tüzéségi tevékenység.

Gyalogsági akció a nap folyamán nem volt.

Nincs okuk örömré a franciáknak.

Páris. A németek legutóbbi verduni sikereiről Verraux tábornok a következőket írja az Oeuvre-ben:

— Mintán több támadást visszautasítottunk, kénytelenek voltunk a 295-ös magaslat csúcsának egy részét átengedni az ellenségnek. Azzal vigasztalnak minket, hogy az ellenség veszteségei nem állanak arányban kis sikerével. Lenetséges, de azt hiszem, hogy még nincsen okunk az örömré azért, mert csak ötszáz és nem ezer métert veszítettünk. Elő kell készülnünk arra, hogy az ellenség igen erős támadásokat fog intézni a 304-es magaslat ellen.

Francia hang a békéről.

Genf. Renaudet, a francia szociálista párt vezére írja a Humanite-ban: — A Temps azt hiszi, hogy a békét majd a kormányoknak kell megkötni. En azonban azt felelem, hogy a békének a nepek bekegyenek kell lenni. A szociálisták nemzeti tanácsa megakarta vizsgálni, hogy mikor, milyen körülmények között és milyen elővigyázatossági intézkedések mellett lehetne megkötni a békét. Az Internationale, melynek anynyiszor halálhírét költötték, mégis csak kell hogy éljen, hiszen annyit beszélnek róla. A jövő béketárgyalásoknál szerepet fog játszani.

Elmenekült a reimsi lakosság.

Genf. A Petit Parisien jelentése szerint a reimsi lakosság legnagyobb részt emenekült vagy Párisba, vagy Rouenba és környékére.

Meglepetéseket hoz a verduni csata.

Páris. Rousset ezredes hangsúlyozza, hogy a kezdeményezés a németek oldalán van. Attól tart, hogy a hadműveletek keleti irányban tognak kitolodni. A németek minden erejüket harcra vetik, hogy sikert érjenek el. A L'Homme Enchaîne kritikáját a aposan megnyirbánta a cenzura, mert rámutat arra, hogy a németek minden vereség ellenére az ellenséget visszavonulást kényszerítik. A verduni csata fog meg meglepetéseket hozni.

Tábori előfizetőink és olvasóink b. figyelmébe.

Mintán tábori postautalványon az írásbeli közlemény nincs megengedve, arra kérjük azokat, akik a háborúból pénzt küldenek, hogy egyidejűleg külön levelező-lapon jelezzék, hogy az összeget milyen célból küldötték.

Roham Haucourt ellen.

(A német mozsarak munkája.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, április 13.

Haucourt elfoglalásáról a következő érdekes részleteket közli Colin Ross, a Vossische Zeitung haditudósítója:

Mint két ikertestvér fekszik egymás mellett a völgyben szorosban a két falu Malancourt és Haucourt. A magaslatokról messzi el lehet látni a vidékre, látni az összes magaslatokat és falvakat, amelyekért most annyi vér folyik túl a Maason. A lejtőkön, amelyeken néhány nap előtt csapataink lefelé rohamoztak, mert ibolya és kőköröscsin virágzik. Köztük itt-ott ég felé száll egy-egy lecsapódott 75 milliméteres gránát füstje. Különben minden csendes és elhagyatott. Elrejtve a földben tekszenek százezrek egymással szemben. Csak a füstoszlopok hirdetik, hogy itt harc folyik.

A pionírek fedett összekötőutat készítenek, és a malancourti új állásokhoz. Ez pedig kemény munka. A talaj tiszta szikla. Az utnak utolsó szakasza még hiányzik. Így fedezékből fedezékbe kell ugrálni, mert az ut haucourti bebetonozott gépjárművek oldalozó tűzében fekszik.

Az út — már a múlté. Most semmi más, mint egy csomó lyuk és gránátölcser. Piezkosan és szomorúan tükröződik vissza a víz, amely benne felegyülemlett. Szétszakadt, szétépett dróttakadályok. Mögöttük tekszenek a falu bejárata előtt, őrzőik, a franciák betört tejjel, véres testtel. Köztük németek is. Kinek van most ideje a holtakat eltemetni?

A franciák gondosan építették ki védelmi állásukat, de mit használnak az a mozsarakkal szemben? Minden szétlőve, szétrombolva.

A falu — a múlté. És soha sem fog fel-támadni. Itt nem lehet újra építkezni. Semmi sem maradt meg, egyetlen ház sem, egyetlen bedőlt fal sem. Hol az utca, hol az udvar, hol az egykori lakószoba? Nem lehet őket egymástól megkülönböztetni, minden egyformán törmelék, szemét. És ami a legborzasztóbb ebben a romhalmazban: nem lehet benne színeket látni. Hol a cserép vörös színe, hol a kert zöldje? Sehol semmi, nincs szín, csak egy árnyalat: valami tompa, halottias szürkésfehér, ami mindent befed.

Utca utca után: pusztulás és halál. A mi-eink a pincékben kuporognak, vagy a falu szelén az árokban, amelyet nagy erőfeszítéssel ástak a kőbe. Szemben az ellenség: Haucourt. Ép oly csendes, ép oly pusztá.

Mánap — április 5-én — Haucourt elkezd tüstülni. Egyszerre mindenütt tüstüszlopok emelkednek a romhalmazok felé. És tüstülnak a magaslatok is halál, a 304-es magaslat a támaszpont. Széles íven kúldik az ágyúk a faluba, a falutól keletre, nyugatra, délre robbanóanyaguk tüstjét. Vas és tüstzal választja el a falu övétől. Az haucourti zászlóalj magukra vannak utalva, előttük az ellenség, háuk mögött a halál fala.

Megkezdődött a német pergőtűz. A francia tüzéség csak vontatottan és határozatlanul válaszol. A franciák a malancourti erdőbe lőnek, Avocour-ra és a környező magaslatokra. Így szétforgácsolódik tüzelésük. Láthatólag nem tudják, hogy honnan fog a lökes jönni.

Elmulik a délután. Haucourt folyton füstöl. Csak füstöl, de nem ég. De mi is éghetne egy fauban, amely csupa rom és kő? Gránát grá-

nát után támad rá, mint vad bestiák. Füst és por magasra spricskelnek. Azt lehetett volna hinni, hogy már mielőtt ez a legnehezebb lövés megkezdődött volna, már nem volt élet a faluban. De lövés lövés után megy. Ismét és ismét. Résztét, könyörtelen nélkül.

Amily gyorsan emelkednek Haucourt felett a füstoszlopok, olyan gyorsan el is tűnnek. Egyszerre nem robban több gránát a faluban. Ezzel szemben azonban annál több füstfelhő emelkedik, annál több robbanás hallatszik a környező magaslatokon. És egyidejűleg megjelenik a mi gyalogságunk, mintha előverázták volna a földből. Ott fut egy vékony lánc. Most ott van a hőzöt mellett. Most ott, ahol az ágyuk nem érhetik, lassan, kuszva halad előre. Itt egy csoport, ott néhány ember. Felűnnek a romalmazok között, egymásután szaladnak le az utcára. Csak néhány ember. Mintha törpék támadták meg a Goliáthot, a támaszpontot, amely szélesen tekezik a magaslatokon.

Golyók fútyulnak el. A faluban a széllelt mellvédek menie ugrik az ellenség, a kevés épségben maradt gépfegyverhez. A támaszpontnál azonban annyira a nehéz lövés hatása alatt állanak, hogy egyetlen francia sem meri lejtét kidugni. Sörtetlenül ér oda az első roham-hullám, a második és harmadik már követi.

A legelső beugrálók az ellenséges árkokba. Ember ember után tűnik el a földben. Most senkit sem látni. Egyszerre sötét alakok ugrálnak elő és futnak el. Kékes köpeny és eválsán hajlott sisak, a franciák karakterisztikus szilhuettje.

Előbb csak kevesen. Aztán mind többen. A francia tüzeresség most észreveszi, hogy miről van szó a záróüzelését Haucourtra irányítja. De már késő. A miénk tömege már túl van a záróvonalon.

A támaszpont már kezünkben van, de a faluban még folyik a harc. Délkeleti szélén még áll valahogy egy ház. Egy darabka fal a tető maradékával. Két volttróler a a falak szökevényként repünek a magasba.

Kőtörmelék, mély lyukak, drótakadályok. A támadók alig tudnak rajtuk keresztül jutni. Egy gépfegyver még mindig kerepel. És egy árkot, jobban mondva egy ároknak törmelékkel elborított maradékát nem akarják elszelni.

Most nagy robbanás. Egy munióóraktár röpülhetett levegőbe. Nehéz füst száll fel. De ki is még mindig be a faluba, ahol ellenség és jóbarát, ember ember ellen, küzd? A gépfegyver elhalt. A két-köpenyesek kirohannak a támaszpont magassá tartott kezekkel. És el van végezve.

A gyalogság megint eltűnt a földben. Már nem látni semmit, csak mesei a háttérben az oszlopokban elvonuló foglyokat és a sebesült-szállítottakat hordágyaikkal.

Visszatérek a magaslatra. Malancourt és Haucourt és a környező magaslatok felett ezer és ezer füstszál. Már elefelenedik, de a támaszpont nem nyugszik. Mindkét részről egész éjszaka lövöldöznek. És holnap is lövöldözni fognak és mindaddig, míg a franciák be nem látják, hogy Haucourt-t is elvesztették és még egy erős tüzelésük és még annyi ellentámaszponttal nem szerzi vissza.

A magaslatokon esend van. Csak itt-ott csap egy gránát le. És ibolyák virágznak. Halmánykák, de szaguk minosen.

Prohászka püspök földet követel a hősöknek.

— A latifundiumok parcellázása. — Örökbérleti rendszerrel segítsünk a földéhségnek. —

Saját tudósítónk telefontelefonjelentése.

Budapest, április 13.

Az Országos Gazdaszövetség mai ülésén Prohászka Ottokár székesfehérvári püspök indítványt terjesztett be és hosszú beszéd kíséretében azt javasolta, hogy a hitbizományokat, egyházi és közalapítványi birtokokat mind vegye bérbe az állam és parcellázza azt a haroból visszatérő katonák és hadiözvegyek között. Prohászka püspök indítványa megindokolására a következőket mondotta:

— Azokat a kis embereket, akik a háboruban küzdöttek és onnan díszösösen hazatértek, azokat földhöz kell juttatni. Ezek érdekében terjeszti elő indítványát. A szociális idők szelleme készteti ezen indítványra és bizonyos elvek, amelyeket mindnyájan vallunk: az, hogy a hazát és a földet ne nézzük portékának. Nekünk a föld egy fogalom. Mi úgy tudjuk, hogy a földben nemcsak magvak, hanem lelkek is nőnek. Azt akarjuk, hogy magyar lelkek is nőjenek, mert akkor lesz Magyarország csak a miénk, ha magyar földből magyar lelkek nőnek ki. Már az Irás is azt mondta, hogy az Uré a föld. De nem az uré. Ezt úgy kell érteni, hogy a nemzeté a föld. Okos birtokpolitikát kell végezni, hogy a népe legyen a föld és spekuláció ne torlódjon a nép és föld közé. A népek meg kell adni a földet, mert hiszen nem lehet másképp el sem képzelni a nemzet felvirágzását, minthogy a birtok állandósuljon, mert batyuban nem lehet kultúrát hordozni. Az az igazság, hogy a föld és a kultúra összetartozik.

Gondoskodni kell, hogy a népek kultúrája és földje legyen.

Nem a palotákban vannak az igazi otthonok. Mindenkinek legyen lehetőség szerint háza, lakása, földje. Okos városi politikát, okos lakáspolitikát kell üzni. Németországban oszlatatos dolgot művelt az okos városi politika. Nálunk hiányzik a praktikus rámutatás azokra az eszmékre, amelyek a megvalósítás esetén a magyar nép boldogulásának alapjait vehetnek meg. A magyar nép szegény és földéhes, elrontja a gyomrát, a gazdasági gyomrát a földéhséggel.

Valamit kell tenni a nép földéhségének csillapítására. Ugy gondolja, hogy örök bérleteket kell megvalósítani, hogy azok, akik haza jönnek a csatából, ne legyenek mezőgazdasági proletárok, hanem a maguk földjén vehessenek és arathassanak. Akciót kell indítani, hogy bizonyos mezőgazdasági területek az államnak hasonlóan ellenében örök bérletre legyenek átengedendők. Az államnak ezen alapon biztosított igénye kiterjedne a hivatott tényezőkkel való megegyezés és a törvényhozás útján hitbizományokra, egyházi javakra és közalapítványi birtokokra. Az igénybevétel csak mezőgazdasági művelésre alkalmas területekre vonatkozhatik és a bér összegét vegyes bizottság állapítaná meg. Az állam az eképen bérbe vett területekből tizenöt-harminöt

katasztrális holdig terjedhető kisbirtokokat örök bérbe adna azoknak, akik részt vettek a háboruban, ott érdemeket szereztek, vagy olyan földműveseknek, akik nem vettek részt a háboruban, de a háboru folytán vagyonukat veszítették, vagy ha vagyonhiányosok voltak, közvetlen hozátartozóiknak a háboruban történt eleste, rokkanttá válása és megsérülése folytán károsodtak, nőknek, akiknek férje elpusztult a háboruban, férfiaknak, akik visszavándorolnak. Amde ezt az örökbérletet csak olyan kapnátok, akinek nyolc holdnál nagyobb földbirtoka nincs. A kisbirtokokon kívül alapítványok háromszázötven holdas középirtok-bérletet és ezeket olyan tisztéknek, és azoknak, akik önkéntességi jogosultságuk alapján vettek részt a háboruban, adnák bérbe. A bérösszeg az állam által fizetendő béren felül csak egy bizonyos kezelési költségnek és egy tervezendő tartalékalapításra megfelelő esekély összegben legyen kontemplálva. A birtokot csak elsőszülött fiú örökölhetné és többi testvéreit nem lehetne abból kártalanítani.

Prohászka indítványa huszonnégy szakaszból áll. Arra kérte az elnökséget, hogy adja ki azt egy bizottságnak, a bizottság tárgyalja és irányítsa rá a közvélemény figyelmét.

— A főrendiházban azért nem szóltam fel — folytatta Prohászka — mert féltem a pártpolitikától és a pártlegyelem nyaklójától. A társadalom vegye a kezébe ezt az ügyet és ha a társadalom teljes erejével támogatja, rá fogja kényszeríteni a kormányt is, hogy megvalósítsa és akkor nem fog megtörténni, hogy az, aki Limanovánál és Doberdenál harcolt verkiivel járjon az országban, amint az Solferino után történt.

Ha azok, akik a harcban életük vesztélyeztetésével küzdöttek, majd hazajönnek, és talábakon járnak kenyeret keresni, ezeknek meg kell adni mindent és nem könyörödmányokat juttatni nekik. Mert ők nem a középkori értelemben harcoltak: a műtért, a királyért és zászlóért, hanem a jövőért, hazájukért, a földért és önmagukért. Ha hazajönnek és ha csalódnak, akkor annak szomorú következményei lehetnek.

Ha az örökbérlet hatalmas eszméit megvalósíthatnók, bátran merem mondani, hogy Magyarországon negyvennyolc óta a legnagyobb reformot valósítottuk meg, mert az örökbérlet eszméjével a birtokelosztás hatalmas reformja valósul meg.

Nyomtatvány rendelőik

szíves figyelmébe ajánljuk, hogy szükségleteikről idejekorán gondoskodni sziveskedjenek, amennyiben később a — papíráruk rendkívüli emelkedésére való tekintettel — kénytelenek leszünk mai árainkat aránylagosan emelni.

Nagy katonai átalakulások következnek be a Balkánon.

(Sarrail tábornok visszavonulásra gondol. — Támadó szándékaik vannak a görög kormányoknak. — A szalonikii harcok.)

— Távirati tudósítás. —

Budapest, április 13.

Kopenhága. Anglia politikai és katonai köreiből a macedóniai eseményeket tesztült figyelemmel kísérik. Az ellenségek napok óta érintkezésbe vannak egymással és a szalonikii helyzet nem kedvező. Az angolok és a franciák jól tudják, hogy miután kénytelenek voltak nagy tüzerseget és csapatteket visszavonni Franciaországba, Sarrail tábornok nincs abban a helyzetben, hogy offenzívát kezdjen és megkevesebbe tudna eredményesen ellenállni a központi hatalmak esetleges offenzívájának. Politikai körök attól tartanak, hogy a görög kormánynak támadó szándékaik vannak, mivel újabban olyan követelésekkel léptek fel Sarrailnál, amilyenekre rövid idő előtt gondolni sem meresztettek. Hogy Sarrail a helyzetet helyesen iteli meg, bizonyítja az, hogy Marseille-ből számos szállítmányt rendelt Szalonikiba. A hadügyi hivatalban számolnak azzal az eshetőséggel, hogy az események rohamos folyása következtében a Balkánon rövidesen nagy katonai átalakítások tognak bekövetkezni.

A szalonikii döntő ütközet előzetes tározásai.

Athén. A görög—bolgár határon a német, bolgár és francia csapatok között egyre nevesebb ütközetek fejlődnek ki, amelyek görög területre is átcsapnak. Athénban azt hiszik, hogy a szalonikii döntő ütközetek előzetes tározásai ezek. A határmenti falvakból az entente a lakosságot kitelepítette. Ezek most gyalog a lövővárosba vonulnak, ahol a kormánytól kérnek támogatást. Az entente csapatok állítólag az egész fronton előbbre tolták arvonatukat. Magába Szalonikiben Moszkopulosz tábornok parancsnoksága alatt három görög hadtest, nagyobb tűzerő és gyalogság van. Csúpán a lovasságot helyezték el Szalonikiból.

Genf. Szalonikiból jelenti a Havas ügynökség: Az április 7-éről 8-ára virradó éjszaka egy német repülőgép bombákat vetett Sarigol pályaudvarára. A kár jelentéktelen. Geveheli vidékére újabb német ágyúk érkeztek, amelyek már meg is kezdték a Vardar balpartján levő francia állások bombázását.

Athén. A Nea Imera értesülése szerint egy német lovassvadron és egy gyalogsági zászlóalj átlepte a görög határt és Potarosz falunál megszállott két magaslatot.

Krétát is megszállja az entente.

Hága. Az angolok azt hiszik, hogy Kréta szigetén német tengeralattjáró bázisok vannak berendezve és ezért Kréta szigetének minden öblét alaposan át fogják vizsgálni. Ha

Görögország nem tiltakozna ez ellen, úgy átmenetileg megszállnák a szigetet. Ez nem jelentené a görög szuverenitás megsértését és akkor nem lenne szükség arra, hogy a Jóni tenger más szigeteit is megszállják.

London. A szövetségesek Kréta szigetén való partraszállása közvetlen küszöbön van. Flottabázist akarnak berendezni, hogy a Földközi tengeren a német tengeralattjárók ellen erőlyesen vehessék fel a küzdelmet.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Péntek: Schönher Károly szenzációs újdonsága; először „A nőstény ördög”, színmű.
Szombat: „A nőstény ördög”, másodszer.

* Károlyi Leona a minisztériumban. Megírta tavaly az Aradi Közlöny is, hogy Károlyi Leona, az ismert primadonna postamester nő lett. A Kukorica Jancsi temperamentumos kreatója szakította a színpaddal és gitárpengetés helyett elment szürke postahivatalnoknőnek. A múlt év végén a Király színház fel akarta újítani a „János vitéz”-t. Nem találtak alkalmas színésznőt, Fedák Sárít szerződése máshova kötötte. Ekkor észbe jutott Beöthy Lászlónak és Kacsóh Pongrának a Károlyi Lont. Felkeresték a postahivatalban az elbujdosott nagy magyar tehetséget és meghívták vendégfellépésre. December ötödikén lépett fel Károlyi Leona fényes és zajos siker mellett a „János vitéz”-ben. A gyönyörű siker után azonban nem tért vissza Károlyi Leona a színpadra, hanem, amint értesülünk, a családjában megnyilatkozó katonai szellemnek méltóan megfelelő, új hivatalt vállalt: még pedig a honvédelmi minisztériumban. Károlyi Leona édesatyja előkelő állású magasrangú katonatiszt volt és a kiváló művésznő most a honvédelmi minisztériumban állítja ki az aktákat, a fontos katonai iratokat. Miniszteri tisztviselő lett. A mámoros színpadi levegő még azonban mindig visszacsalogatja a józan hivatalnoki szobából. A fővárosi színpadon is fellép egy finom operett címszerepében, mint vendégszereplő.

* A Kölcsey Egyesület közgyűlése vasárnap, április 16-án, délelőtt 11 órakor loss a kultúrpalota nagytermében. A közgyűlést ünnepivé avatja Arad kitűnő poéta-asszonyának, Grallertné Martini Hildának részvétele, aki legújabb költeményeit olvassa fel a közgyűlésen. De ünnepélyes jelleggel ad a közgyűlésnek az is, hogy az egyesület vezetősége azt Varjassy Arpád emlékének szenteli. A rendes közgyűlési program után Grallertné Martini Hilda asszony versei következnek, majd Rudnyánszky Endre, az egyesület titkára mond emlékebeszédet az elhunyt elnökről, Varjassy Arpádról. A közgyűlésen bemutatják az elhunyt elnök arcképét is, amelyet Balla Friggyessel festettek meg a Kölcsey Egyesület tanácskozóterme számára.

* Asta Nielsen az Apollóban. Asta Nielsen hétfőn és kedden játszik az Apollóban Urban Gad legújabb mosidarabjában.

* A színház hírei. A nőstény ördög bemutatója elé a legnagyobb érdeklődéssel néz a közönség és ez természetes is, mert amikor egy öt felvonásos színműnek először a szerző három szereplőre bizza, akkor bizonyára oly érdeklődést vált ki, hogy a legkényesebb igényeket is kielégíti. A három szereplő K. Kápolnai Juliska, Várnai és Hidvégi játszik. A nőstény ördög szombaton másodszer kerül színre. — Utolsó ifjúsági és népies előadás. Szombat délután 8 és fél órakor tartja a társulat az idén az utolsó ifjúsági előadást, ez alkalommal Bánk Bán történelmi színmű kerül előadásra előrangú szereposztásban. — Vasárnapi előadások. Vasárnap délután 8 és fél órakor az operettek egyik legjobbjára a Szibil kerül színre a már ismert előrangú szereposztásban. Este 7 és fél órakor A vén bakancsos és fia a huszár, kitűnő népszínművet eleveníti fel a társulat, a főszerepben Z. Váradi Margit, Heppasné, Várnai, Polgár S., Győző, Barics, Herold. — Betegh Péter főhadnagy felolvasása a világháborúról. Betegh Péter főhadnagy, aki a szibériai orosz fogságból Kinán keresztül szökött meg és szerencsésen sikerült hazajönnie, a háborúról és az orosz fogságban és a szökése közben szerzett élményeiről április 18-án vetített képekkel illusztrált felolvasást tart a színházban az országos hadsegélyző javára. Jegyek előre válthatók a színházi pénztárnál.

* A kültelki Madonna. (Nagyszabású dráma az Apollóban.) Mint már említettük, pénteki új műsorán mutatja be először az Apolló-színház a tavaszi szezon nagyszabású drámaújdonosságát. A kültelki Madonnát. A Nick Fantom-képekből ismert csodaszép Mia May játssza a címszerepet ebben a mélyhatású drámában. Négy felvonáson át ugyancsak minden jelenetben magunk előtt látjuk a megcsodálhatjuk szépségén kívül kétségtelen nagy művészetét is. Megható szerepe van Mia May-nak, a kültelki leánynak szerepében, aki árvaságra jutva, megpróbáltatások elé jut. Kétségbeesett helyzetében egy éjszaka megfellelkezik magáról a bár már másnap józan fővel megbánja a ezentul becsületes munkából él, ez a ballépés későbbi boldog házasságának a harmóniáját is megrontja.

* Leányom gyermeke. (Vigjáték a z Urániában.) A sok megkapó, hatalmas drámai mű után a színház egy kellemes és kedves meglepetést okozott közönségének akkor, amikor az évad egyik kiváló vigjátékát mutatta be tegnap. A humornak és ötletességnek száz és száz változata kergeti egymást ebben a kitűnő vigjátékban, mely egyenesen arra van teremtve, hogy az embereknek jókedvet csináljon. Ugy a szereplők, mint a rendezés elkövetett mindent, hogy ez a cél a maga teljességében meg is valósuljon. Orla Terés egy előrangú filmművész, aki a darab címszerepét játssza, igazán elkövet mindent, ami az amúgy is igen kitűnő szerep kiaknázására szükséges. Hogy miről van szó a vigjátékban? Egy szerelmes párról, mely már csak azért is annál jobban szereti egymást, mert a szerelem tilos és mert szüleinknek ez nem tetszik. — Bölcsődal, Schildkraut esidei legkiválóbb szerepében fellép legközelebb az Urániában. 5

* Vasárnap az Erzsébet mozgószínház egy szenzációkban gazdag artista-sláger, a „Tűzkirálynő”-t mutatja be közönségének Einar Zangenberggel és Johanna Zangenberggel a főszerepben. Legközelebb a „Petár filmek” 3 felvonásban, melyet hős katonáink a belgrádi konak titkos filmraktárából zsákmányoltak egy 3 felvonásos detektív-sláger és egy aktuális vigjáték kíséretében Aradon először husvét mindkét napján kizárólagos joggal kerülnek bemutatásra.

Felhasználja a város a Spitzer-alapot a gyermekkórház fejlesztésére.

(A törvényhatóság a csecsemő és anya védelemért.)

az Aradi Közlöny tudósítójának.

Arad, április 13.

Arad város törvényhatósági bizottsága ma, Kintzig János főispán elnöklésével tartott ülésében nagyszerű elhatározással, talán az összes magyar városokat megelőzve, ennek a rettenetes világháborúnak legbensőségesebb, legemberibb tanulságát megértve, lerakta az alapjait a jövő népzemzedék megvédésének. Elhatározta a város tanácsának javaslatára, hogy a Spitzer-alapítványt, amelyet annak idején a vármegyei kórház céljaira átengedett, az Andrányi- és Neuman-gyermekkórház fejlesztésére használja fel és mert a vármegye az alapítvány átengedésének leglényegesebb feltételét, azt, hogy a megyei kórház építését 1915-ben megkezdje, nem teljesítette, most már a városi gyermekvédelem céljaira fordítja a hagyaték fél milliónál nagyobb összegét. Szent célok vesetik a törvényhatóságot ehhez a lépéshez. Magasztos misziót, a legnagyszerűbb és a leghumánusabb kötelességét teljesíti. Bizonyítja gondolkodásának emelkedettségét az az is, hogy a vármegye egészségügyének javítására irányuló törekvéseit is támogatja, mert a közgyűlés kimondotta azt is, hogy a megyei kórház céljaira átengedett területet továbbra is a megyének birtokában hagyja, ha 1918. májusáig a kórháza építését megkezdje. Elismerés illeti mindazokat, akik a város közönségének ezt az örömet megszerezték és lehetővé teszik, hogy a háború veres napjaiban is maradandó, a jövő népzemzedék áldásától virágzó intézményeket alkotta. A városi virágzó intézményeket alkotta.

Azonban nem mehetünk el megjegyzés nélkül még ebben a magasztos órában sem ama sajnálatos jelenség mellett, hogy a törvényhatóság, amely tegnap oly nagy érdeklődéssel tanusított a villany és gáz kérdés iránt, ma, amikor csecsemő és anyavédelemről volt „csak” szó, legnagyobb részt tavol volt. De azért szep és magasztos volt ez a közgyűlési nap, sokkal többet tognak rá örömmel és hálaival gondolni, mint a tegnapi.

(A tanács javaslata.)

A tanács a gyermekkórházi bizottságnak az Aradi Közlönyben részletesen ismertett programját és előterjesztését már tegnap bemutatta a közgyűlésnek. A maga részéről egyelőre azt javasolja, hogy a közgyűlés változtassa meg azt a határozatát, amellyel a Spitzer-hagyatékot a vármegyei kórház céljaira átengedte, mert az átadásra tartott ama ítélettel, hogy az építkezést 1915-ben meg kell kezdeni, nem vált ténnyé. Azt javasolta továbbá, hogy a hagyaték összege a kórház bizottság által megjelölt csecsemő- és anyavédelmi célra használtassék fel és utasítsa a tanácsot, hogy a megvalósítás programját terjessze a közgyűlés elé. Végül azt proponálta, hogy a megyei kórház céljaira átadott telket csak akkor vegye vissza a város, ha a megye 1918 májusáig sem kezdene meg a kórház építését.

(Zimmermann Károly dr. távozása Aradról.)

A tanács javaslatahoz Zimmermann Károly dr. szót is felvált. Rendkívül nagy figyelemmel hallgatta érdekes, alapos és teljesen tárgyilagos fejtegetéseit a közgyűlés, amely arról a sajnálatos tényről volt kénytelen tudó-

mást venni a beszédből, hogy Zimmermann dr. távozni készül Aradról. Annak a hangulatosra ugyanis, hogy amidőn a tanács javaslatához a boncoló késsel nyul hozzá, őt nem vezetik személyes szempontok, azt jelentette ki, hogy amikor az általa is magasztosnak, fenköltnek ismert csecsemő- és anyavédelmi akció programját a város megvalósítja, ő már nem lesz Aradon.

A személyes szempontoknak ez a szerencsés kikapcsolása is hozzájárult ahhoz, hogy Zimmermann dr. felszólalásának súlyát emelje és bizonyára magáévá teszi a törvényhatóság a beszédnek azt a vezéreszmójét, hogy amikor a program megvalósítására kerül a sor, akkor a város hallgassa meg előbb a belügyminiszteriumban a kórház-kérdések, a csecsemő- és anyavédelmi akció irányítóit, szakembereit.

(A főispáni szék kettéválasztása és a kórházkérdés.)

Természetes, hogy a vármegyei kórház igazgatója a kórház fejlesztésének apostola, habár Arad város törvényhatósági bizottságának tagja is, sakra szállt azért, hogy az elhatározás előtt megkísérelje a megyei kórház-ügye részére megnyerni a törvényhatóságot. Igen nagy és alapos készutséggel ismertette ezért a megyei kórház történetét annak bizonyítására, hogy a már átadott Spitzer-alapítvánnyal, amelynek visszavételét tisztán jogi szempontból vitán felülnek ismerte el maga is, első sorban a város érdekeit szolgálta a közgyűlés. A főispáni szék kettéválasztásában látja egyik okát annak, hogy a két törvényhatóság közt a kórházkérdésben bizonyos fokig kollízió van.

— Ez nem felel meg a tényeknek — mondotta Varyassy Lajos polgármester.

(Szakértőt a program végrehajtása előtt.)

Igen behatóan igyekezett bebizonyítani azt, hogy az alapítvány felhasználásával sem fejlesztethető a gyermekkórház oda, hogy adminisztrációs költségeit maga fedezze, mert legfeljebb 110 ágya lesz és százezer korona deficitje, amint hogy a kórházé háromszázezer korona lesz. Azonban Párcz Gyula dr. volt igazgató gondoskodott megfelelő tartalékalapról és az részben fedezi a hiányt, míg a városnak megvan a kellő gondoskodnia a fedezetéről. Igen terhesnek tartja azt a feltételt, hogy a város első sorban a csecsemőkről és anyákról és nem a háborúból visszatért hősről akar gondoskodni. Ezek az által, hogy szervezők ellenálló képessége meggyöngyűt, a jövőben sokkal nagyobb tömegekben keresik majd fel a kórházat, valamint az a néposztály is, amely eddig idegenkedett a kórházról, de most a háborúban megismerte annak áldásait. Eppen ezért — mondotta — leendő kellene kezdeni a megyei kórház építését, már csak azért is, mert a vármegye a Spitzer-alapítvány tulajdonosának tudva magát, készített el több mint százezer korona költséggel a kórház terveit.

Felvetette azt a kérdést, hogy amikor a kórház ma hivatása magasiatán áll, akkor egy másik intézménnyel a jövő népzemzedékét

védjük-e, amikor ez a védelem még inkább állami feladat, mint akár a kórházak létesítése. De ha elfogadja is a közgyűlés a tanács javaslatát, óva int attól, hogy a háború alatt valósítsa meg a kórház-bizottság programját, mert ehhez a Spitzer-hagyaték kevés. Azonban a háború után, véleménye szerint, a kórház-ügyet államosítani fogják és ez is óvatosságra int. Az állam ugylátszik szándékosan nem emeli a napi ellátási díjakat, hogy a kórházaknak nagy deficitjük legyen és majd aztán szivesen átadják a fenntartók a kórházakat az államnak. Nehogy a város később megbánja mai elhatározását és a programot úgy valósítsa meg, hogy esetleg amikor a kórház is felépül, akkor egyes intézmények kétszer is megiegyenek, kerik a törvényhatóságot, hogy a program végrehajtása előtt haligasson meg szakértőket. Már csak azért is, mert elengedhetetlen szükségnek tartja, hogy a gyermekkórház és a kórház egységes adminisztrációban egyesüljenek és így onmagukat eltarissák.

A nagy nygelemmel hallgatott beszéd elhangzása után Hertesz Miksa dr. szót is felvált a tanács javaslata mellett és kérte a törvényhatóságot, hogy siettesse a program megvalósítását. Koszontet mondott a főispánnak, annért ezt a nagy kérdést a megvalósuláshoz közelebb viszi és aki ezzel ercuel maradandóbb emléket állt magának.

(Vita a szavazásnál.)

A főispán ezután szavazásra tette fel a kérdést. A nagy többség elfogadta a tanács javaslatát, de lehallott Avarity Ferenc dr. es azt mondotta, hogy Zimmermann dr. határozati indítványára kerik a szavazás elrendelését.

Ezzel szembei Műtek Lajos dr. azt bizonyította be, hogy Zimmermann dr. semmitie konkrét indítványt nem tett, pláne határozati indítványt nem tekinthető a beszéde, mert most abszolote nincs szó egy konkrét program megvalósításáról. Kérte a törvényhatóságot, hogy ezt a magasztos ügyet ne halogassa, ne akarja agyonütni, mikor a megvalósítását minden emberi, társadalmi és orvosi szempont megparancsolja.

Ugyanilyen értelemben szolt Szathmáry János is, kijelentve, hogy veszedelmes precedens lenne, ha egy felszólalást határozati indítványnak tekintene a közgyűlés és azra is szavaztatna az elnök.

A közgyűlés végre a tanács javaslatát emelte határozattá 28 szóval, 2 szavazattal szemben.

TANÜGY.

(—) Feihivas az „A. V. T. E.” tagjaihoz. A tanítók Hótvós-alapjának elnöksége a Nep-tanítók Lapja április 6-án megjelent számában közli az Hótvós-alap jutalomdíjait, segélyeit valamint a Tanítók Házába való felvételre vonatkozó hirdetésnyét. Feihivjuk az Aradvidéki Tanítóegyesület tagjait, akik a fent jelzett jótétemények valamelyikét igénybe óhajtják venni, az erre vonatkozó, a Tanítók Hótvós-alapja elnökségéhez címezett, a fent megnevezett hirdetésnyben felsorolt mellékletekkel felszerelt kérvényeiket legkésőbb április hó 24-ig Kovács Vince egy. elnök címére okvetlenül küldjék be, hogy az egy. igazgató-választmánya azokat rendeltetési helyükre kellő időben terjeszthesse. Az „A. V. T. E.” elnöksége.

A Marghiloman-párt győzelme.

— Teljesen letörnek a ruszofilek. —

Távirati tudósítás.

Bukarest, április 13.

A bukaresti ruszotipárt táborában, a Take Jonsescu és Filipescu között teteműlt esz elientetek tejeményekent bekövetkezett depresszió egyre jobban érezteti hatását. A párt tagjai kezdnek annak a belátására ébredni, hogy ők tulajdonképpen mindaddig ennek a két önző politikusnak a személyes hatalmi érdekeit támogatták csak és most, hogy Filipescu és Take Jonsescu összekötöndöztek, ők tudják miért, megszünt előttük minden korábbi cél, amelyért eddig a harsonáikat fújták és minden törekvésük az egymáson való felütközésben merül ki.

Ujabbán a Filipescuhoz hajló dorohoi konzervatívpartban állt be teljes bomlás. A disszidensek vezetője, Cananau Eino átment a Takistákhoz, (Take Jonsescu pártja), míg a párt összes tagjai belettek a Marghiloman csoportba.

A Marghiloman párt végrehajtó bizottsága tegnap Majorescu lakásán értekezést tartott, amelyen külpolitikai kérdések kerütek megvitatás alá.

Románia tehetetlen a központi hatalmakkal szemben.

Bukarest. A bukaresti lapok a „La Victorie“ érdekes, Georges Bienaimé által írt cikkét reprodukálják, a mely teljes határozottsággal megállapítja Románia tehetetlenségét a központi hatalmakkal szemben.

— A Bratianu által követett várakozó politika — írja — csak azokat lepheti meg, akik nem ismerik egy esetleges román intervenció horderejét Ausztria-Magyarország és Bulgária ellen, nem is szólva Németországról, amely adott esetben bizonyára az első volna, amely a Dunán és a Kárpáton átkelne, hogy Romániát megbüntesse.

— En — folytatja a francia publicista — a román hadsereget annak értéke szerint becsülöm, de mit jelent 200.000 ember egy óriási, 1000 kilométer meghaladó határ védelmére, amelyből 500 kilométer sokkal inkább támadásra teremtetett fal, mint egy valóban elválasztó határ?!

Német gyógyszer szállítás Romániának.

Bukarest. Jassyból jelentik: A jassyi gyógyszerészek tegnap értekezést tartottak a tenyegelő gyógyszerhiány kérdésének megvitatása céljából. Határozottan kimondták, hogy amennyiben a gyógyszerhiány még sokáig tartana, a rendszeres eladást kénytelenek lennének beakasztani és csak orosz receptre adnának ki gyógyszereket.

Amint különben jó forrásból jelentik, a német kormány engedélyt adott a gyógyszerkivitelre Románia részére.

Több nagy német gyógyszergyár, mint a Gehe, König és Adel, értesítették a romániai gyógyszerészeket, hogy készséggel állnak rendelkezésükre és várják rendeléseiket. A beküldött árjegyzékből megállapítható, hogy a

gyógyszerek 100 százalékkal emelkedtek és azok értéke okvetlenül arannyal tizedendő.

A besszarábiai készülődések.

Bukarest. Radautzból jelentik a bukaresti lapoknak: Néhány nap óta a vonatok szakadatlanul szállítják az orosz csapatokat Lipkani felől a bukovinai határra. Ezek a szállítások mindig csak éjszaka folynak. Lipkani a legfrequentáltabb stratégiai vasuti gócpont, amelyen valamennyi Oroszországból érkező csapatküldemény keresztül vonul. Ugyanitt egy állandó tábornoki bizottság is székel. Egy másik tábornoki bizottság Novosielicában tartózkodik. Itt négy tábornok lakik. Ezek az információk egy orosz szökevényitől származnak, akit tegnap lovastul együtt fogtak el Radautzban. A lipkani pályaudvar közelében egy hangárt állítottak fel az oroszok, amelyben hat aeroplánt helyeztek el. Az orosz Mamaligában ezidő szerint nincsen aviatikai állomás, annál több orosz repülőgép áll azonban a besszarábiai határon fekvő Novosielicában. Az orosz harsvonal mögött elég bőségesen vannak orvosok, gyógyszerraktarak és vöröskeresztes személyzet. Számos betegszállító vonat is van készletben. Ma Lipkani-ból egy orosz repülőgép szállott föl, amely a bukovinai határ felé szállt. Ugyancsak a mai napon erős lovaság érkezett Lipkaniba. Időről időre a Pruth partján orosz határőrkatonák alakjai tűnnek fel.

Elismerés aradmegyei jegyzőknek.

Dálnoki-Nagy Lajos dr. Aradvármegye alispánja most mindazokhoz az aradmegyei jegyzőkhöz, akik a harmadik hadikölcson jegyzése körül érdemeket szereztek, a következő elismerő iratot intézte:

— Az elem terjesztett adatokból arról győződtem meg, hogy jegyző ur a harmadik hadikölcson jegyzése körül kiváló buzgalmat fejtett ki és tevékenységének eredményeként különösen a gondjaira bízott lakosságnál őrzött készpénz értékek kerütek nagyobb mennyiségben jegyzésre. Mídon jegyző urnak hazafias buzgóságért és eredményes fáradozásáért a törvényhatóság nevében köszönetemet és elismerésemet nyilvánítom, nem mulaszthatom el annak kijelentését, hogy felettes hatóságának köszöneten ismét a jól teljesített kötelesség éreztése és az a tudat szolgáljon jegyző urnak legnagyobb elismerésül, hogy hazánk létéért és egy jobb jövőért folytatott élet-halálharc sikeres betetezéséhez hasznos szolgálataival hozzájárult.

Az alispáni elismerő iratot megkapták: Bernáth Ferenc monorosi, Tabajdy Gyula gyoroki, Mešterházy Samu garbai, Keresztes Lajos csermoi, Baumgartner János borosszebi, Kiurazky Iván körösbökényi, Szathmáry Iván eleki, Senauer Gyula almáskamarási, Kovács Lajos medgyesegyházai, Kéry Sándor medgyesbodzasi, Tabajdi Károly nagyzeréndi, Olasz Lajos ágyai, Mateovits Béla kisperégi, Nagy Pál nagyiratosi, Muzsáy Sándor soborsai.

Farkas Aron marosborsai, Szerény Sándor nagyhalmágyi, Gaszer Mihály peleskefalvai, Lázár Gyula tornovai, Muzsáy Kálmán feltóti, Muzsáy Géza dorozsólófalvai, Stéger István kurtakéri, Angelina József kövendi, Margold Lajos seléni, Marinkovics Mihály almászegresi, Vass Dezső ujszentannai és Ghasba Gusztáv pankotai jegyzők.

Tiltakozik Hollandia az angolok blokádja ellen.

(Feszültség Anglia és a semlegesek között. — Szombaton kezdődik a holland partok blokádja.)

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapest, április 13.

Berlin. Az orosz határról jelentik: A Ruskoje Slowo jó forrásból arról értesül, hogy Hollandia és Svédország közös lépést fognak tenni az angol kormányval, amelyben tiltakozni fognak a blokád szigorítás ellen. A semleges államok azon a véleményen vannak, hogy az angol kormány a londoni deklarációt, amely a blokádra vonatkozik, homályosan értelmezi. Pétervárott aggnak, hogy Anglia és a semlegesek között feszültség fog bekövetkezni, amely társadalmi és politikai téren igen hátrányos lenne az entente-ra. Különösen Svédország miatt aggnak.

Rotterdam. A holland partoknak es kikötőknek szigorított blokád alá helyezését az angol tiotta szombaton deli tizenket okor kezd meg.

Zürich. A Neue Zürcher Zeitungnak jelentik Rotterdamból: A hollandi elökeisegek gyülekezete kérvényt tetett a királynőhöz, amelyben arra kerik, hogy a béke érdekében a többi semleges állam tevével együtt tegye meg a kezdő lépéseket.

Hága. A hollandiai tőzsdék szövetsége felhívást intéz azokhoz a holland kereskedőkhöz és vállalatokhoz, a melyeknek letéjei és követeléseik vannak Angliában, hogy jelentsek be azokat április 19-ig! Az állami jegybank vezetősége ugyanis fontolra akarja venni, hogy mi módon lehetne az Angliában lévő holland követeléseket árlyamvesztés nélkül lebonyolítani. Arról van tehát szó, hogy Hollandia minden követelését és vagyont visszavonja Angliából.

Rotterdam. A királyi hollandi nyugat-indiai társaság Colombia nevű postahajója Gallopernél aknára futott. Senki sem sérült meg. A hajót valószínűleg megmenthetik.

Ymuiden. Egy halászgőzös érkezett ide és magával hozta a Dorhea Mathil dán hajó felvett legénységét. A dán gőzös Esbjerg felé volt uton asénrakományyal. Hétfőn délután 8 órakor aknába ütközött a elsűnyed. Legénysége huszonegy óráát hanyódott a tengeren, míg a halászgőzös megmentette. A kapitány megsebesült.

Hága. A hadügyminiszterium hivatalosan közli, hogy a különböző vidékeken fellépett nyak szirtmerevedés miatt elhalasztotta az 1916. évi ujoncoknak és azoknak a népiölköknak bevonulását, a kiknek április 10 és 16-ika között kellett volna katonai szolgálatra bevonulniok.

Oroszországban feléledt a vérvád.

(Hét millió zsidó kémkedés vádja alatt. — Tizennégy városban pogrom készül.)

Saját tudóstónk telefonjelentése.

Budapest, április 13.

Stockholm. Oroszországban újból feléledt a zsidók elleni vérvád. Mintegy tizennégy orosz nagy városban pogromot készítenek elő és a rendőrség tétlenül nézi és semmiféle óvintézkedéseket nem tesz. *Kiewben* felhívásokban figyelmeztetik a lakosságot, hogy vigyázzanak, mert közeledik a zsidók husvétja és a zsidók amugyis el akarják árulni a szent Oroszországot. *Rigában* a tömeg megharagvott a zsidók negyedét. Egy el-tűnt paraszt leányt kerestek. Kifosztották az üzleteket és az alármírozott rendőrség mindössze két rendőrt küldött ki, akik tehetetlenül nézték a tömeg pusztításait. Végre munkások vettek körül az egész negyedet és meggátolták, hogy a rombolás nagyobb merveket öltsön. A keresett parasztleányt később megtalálták. A mezőn aludt. *Chwostowban* egy udvari tanácsos iszította a tömeget. Azt állította, hogy három rabbit látott, a mikor egy gyermeket magukkal hurcoltak egy üzletbe. A tömeget eláruló nőknél öltözött asszonyok is lázították. Itt a diákok vették pártfogásukba a zsidókat. A tanácsost ellopták, a rendőrségre vitték, ahol szabadon engedték, mert a titkos rendőrségnek vezető tagja és kijelentették, hogy a pogromok csak hazafias tüntetések.

Berlin. A *Berlingske Tidende* élénk szenzációt keltő cikkben ismerteti egy orosz zeneköltő előadása alapján azokat a szenvedéseket, amelyeken az orosz zsidóknak nagyobb részt a hatóság tudtával, sőt egyenes óhajára keresztül kellett menniük.

Azokat a szenvedéseket — írja a lap — amelyeken az orosz zsidóknak át kellett menniük, alig lehet leírni. Lengyelországban, Litvániában, Wolhyniában és a keleti tengeri tartományokban a sírok hosszú-hosszu sora mutatja a mártírútat, amelyet meg kellett tenniük. Élelem és szállás nélkül, gyalog kellett megtenniük sok száz kilométeres utakat gyermekekkel, beteg aggastyánokkal megtelelt ruházat nélkül, hideg őszi és fagyos téli napokon. Cél és remény nélkül cipelték magukat nők, gyermekek aggastyánok tovább, miatt térjeik, apáik, fiaik harcoltak hazájukért, amely sohasem ismerte el őket fiainak.

Tulajdonképen nem is lehet őket „menekülőknek” nevezni, mert nagyobb részüket — Oroszország hét milliónyi zsidó lakosságának több, mint felét — kiutasították lakóhelyeikről, kiutasították pedig olyan időben, midőn az illető helyeken még minden más nemzetiség szabadon lakhatott és tartózkodhatott.

Miért utasították ki őket? Miért vettek a katonai hatóságok csak zsidóktól tiszokat? Mert Oroszországban vannak körök, amelyeknek érdeke, hogy a zsidókat hazaárulóknak tüntesse fel a mert e köröknek volt befolyásuk ahhoz, hogy keresztülvigyék, amit akartak.

December 10-én a hadsereg főparancsnoka hadseregparancsot adott ki, amelyben

német lapokra hivatkozva a zsidókat az ellenség legutóbb szövetségeseinek nevezte. Így Oroszország egész zsidóságának vállára a kémkedés és hazaárulás vádját akasztotta.

Április elején a pétervári katonai körök rendeletet bocsátottak ki, amelyben megtiltották a zsidóknak, hogy a finn öböl környékén tartózkodhassanak.

Hét millió zsidót vádoltak így kémkedéssel és hazaárulással. De, ha így áll a dolog, hogy történhetik meg még is, hogy az orosz hadseregben körülbelül 400,000 zsidó küzd, akik közül nem egy olyan vitézséget tanúsított, hogy ki is tüntették őket? A háborús cenzura megtiltotta, hogy a lapok közöljék azoknak a zsidó katonáknak nevét, akik kitüntetést kaptak. Így gyakran látni orosz illusztrált lapokat, amelyekben a kitüntetett hősök arcképsorozatában egy-egy fénykép van, a melyeknek aláírása csak ennyi „Abrahám G., Mózes K.” Rendesen azonban még az ilyen aláírásokat is kicenzurálták. A *Rjecs* című libeláris lap egy cikket közölt, amely így kezdődött: „B. zsidó altiszt a következőkép tüntette ki magát:” A cenzura azonban azt a szót, hogy „zsidó” kitörölte. A hadsereg kötelekében is a legszigorubb rendszabályokat alkalmazzák a zsidókkal szemben. Szigorúan őrzik őket a mindenféle büntetés szigorubb, ha zsidót ér. 1915. májusban a vezérkar hadseregparancsot állított ki, amely statisztikai adatokat gyűjtve a következő kérdésekre várt feleletet a parancsnokoktól:

Milyen körülmények között fogadják el, vagy adják meg magukat a zsidók? Hány esetben követek el esküszegést zsidó katonák, vagy hány esetben mulasztották el kötelességüket?”

Ha a bizalmatlanságának a zsidó lakossággal szemben tényleg alapja lenne, ez a rögtönítélő bíróságok ítéleteiből kiderülne. A dolog azonban úgy áll, hogy 1915. áprilisáig összesen nyolc zsidó ellen folyt eljárás kémkedés miatt a nyolc eset közül is hatban telmentéssel végződött az ügy. Csak két esetben ítélték el a vádlottat. Egyszer egy tizenhét éves fiút 15 évi fegyházra ítélték azért, mert az a német katonák kérdésére megmondta, hogy melyik uton vonultak el az oroszok. Egy hatvan éves aggastyánt hat évre ítélték azért, mert a németek kényszerítésére elfoglalta egy kis városban a polgármesteri állást.

A „*Nas Westnik*” című katonai lap nem állította május 18-iki számában a következőket írni:

„Május tizenegyedikén éjszaka Kusch környékén egyik gyalogezredünk egyes részeit megtámadták. Ez mutatja, hogy milyen lázadó módon viselkedik a lakosság egy része hadseregünkkel szemben. Ugyanis mielőtt a mieink ebbe a városba érkeztek volna, a zsidók német katonákat bujtattak el a pincékben s adott jelre felgyújtották a várost. A németek kirohantak pincéikből s az ezredparancsnok haza ellen szorogtak.

Ez a szomorú esemény ismét megmutatja, hogy a tábori szolgálattal legfontosabb követelményeire a legszigorubbán kell figyelni. A legnagyobb gondossággal kell figyelni a csapatok biztonságára, különösen olyan helyeken,

amelyeket már egyszer megszállt az ellenség s amelyeket zsidók laknak”.

E vallás elleni gyűlöletet szító közeleményből egy szó sem igaz. Két dumaképviselő Kuschiba utazott s megállapította, hogy az egész városban csak öt pince van s ezek közül is csak egy zsidóé. 10-én éjjel a várost a német tűzérség lőtte. Reggel a katonai parancsnok tanácsára a civil-lakosság elhagyta a várost. A zsidókat egyszerűen kiutasították s egy sem maradhatott közülük a városban. Így 11-én éjjel egyetlen egy zsidó sem volt Kuschiban.

Ezt a tényállást a hatóságok elé terjesztette a két képviselő, de azok nem engedték meg, hogy nyilvánosságra hozzák adataikat. Ellenkezőleg parancsot adtak ki, hogy minden katonának tudomására hozzák a Kuschiban állítólag történteket. Egyes kormányzóságokban istentiszteleteket tartottak, hogy „megköszönjék istennek, hogy az országot az áruló zsidóktól megőrizte!”

Másfél százalék veszteség

(Az orvosi tudomány és a háború adatai.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, április 13

Mikor a véget nem érő világháború megindult, a katonai szakértők a hadviselés tartamát a várható veszteségi arány szerint próbálták megállapítani. A régi, tökéletesen öldöklő fegyverekkel viselt háborúk halálozási percentjéről ismeretesek, hogy az 7 percent volt. Tekintettel a fejlettebb fegyvertechnikára, amely lehetővé teszi, hogy egy lövedék (pld. gránát) 20—30 embert elpusztított, a mostani világháború halálozási arányát 10 százalékban vetik fel a szakértők s így közeli véget jósoltak az emberanyag várható kimerülése miatt.

A háború közel két évi tapasztalatai azonban arra a meglepő eredményre vezettek, hogy a nem töltetlenül halálos sérülések és sebesülések a szervezet regeneráló képessége folytán tökéletesen gyógyultak s olyan sebesültek, akik rokkantaknak látszottak, visszaszerezték tagjaik előbbi ruganyosságát és használatosságát.

A veszteségi arányszám után kutatva arra a meglepő eredményre jutottak, hogy a háborús halálozás, amely tegyver használata folytán következett be és nem betegség miatt, mélyen alatta marad a preeliminált percentnek, de nem éri el a régi halálozási arányszámot sem.

Ez a százalék nem 10 és nem 7, hanem eddig másfél percent. Hétszer kevesebb annál, amire számítottak s négyszer kisebb, mint a régi harcokban. Ezért birjuk a háború rettenetességeit, egy félvilág minden gazsággal és dühvel spēkelt megújuló rohamait. Nem fogy az emberanyag oly gyorsan, mint régen, amiben érdeme van a háborús higiénének, orvosi karunk önfeláldozó tevékenységének, a hadügyi kormány áldozatkész, gyors intézkedéseinek, amelyekkel a sebesülteket megmentti a pusztulástól helyes kezelés, gyógyfürdők segítségével. Bának, vakok, sánták lettek egészségesekké, halálos betegek harcoképesekké. Így pótoljuk a kevesebb emberanyagot, hogy kíméljük s ha ellenségeink télvad népeket is hoznak ránk, mi jobb kezeléssel és védelemmel kitartunk addig, míg megerik számunkra a győzelem gyümölcse.

H I R E K. LEGÜJABB.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: Az Isonzónál élénk tüzharc volt, ugyancsak Görznel is. Tizedikén virradóra több ellenséges vízi repülőgép tizenöt bombát dobott Gradóra. Emberéletben nem esett kár. Az anyagi kár is csak jelentéktelen.

Luganó. A Secolonak jelentik Párisból: Francia politikai körök, dacára a párisi konferenciának, aggodalmakat táplálnak a szövetségesek katonai együttműködése iránt. A szenátus hadügyi bizottsága egy albizottságot küldött ki a kérdés tanulmányozására. Ennek a bizottságnak munkájától teszik függővé a francia kormány magatartását a szövetségesek legközelebbi konferenciáján.

Köln. A *kölnische Zeitung* tudósítója jelenti: A német offenzíva előre halad. A legutóbbi napokban Avocourt és Vaux között egységes csata lejátszott ki, amely a szakadatlan támadásokból a németek előnyomulására változott át. Az a körülmény, hogy a franciák az 1916-os korosztályt is harcra vetették, azt bizonyítja, hogy tartalékaik fogytan vannak. Az *Idea Nazionale* fejtegeti a verduni harcokról, hogy Verdun elestével a szövetségesek nem vihetik haderejüket Németország ellen, ezenfelül óriási politikai és gazdasági jelentősége is lenne a vereségnek.

Kopenhága. A Daily Mail jelenti: Anglia, Franciaország és Oroszország önkéntesen biztosították Belgiumnak gyarmatai épségét és birtokait. Néhány nappal ezelőtt ez a három állam egyezményt írt alá, amelyben magukra vállalják a belga királyság területi integritásának biztosítását.

Eötvös Károly meghalt.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapest, április 13.

Eötvös Károly, a nagy magyar politikus, a kiváló író és publicista ma éjjel fél tizenkét órakor hosszas betegeskedés után budai lakásán elhunyt.

Eötvös a magyar közélet egyik legnevezetesebb, egyúttal legpuritánabb egyénisége volt. A liberalizmusnak elszánt harcosa, aki elveiért nagy áldozatokat is tudott hozni. Kitért ez különösen az áldatlan emlékü tisztaeszlári per tárgyalásánál, midőn szembeszállva az ország közvéleményének túlnyomó részével, nem törődve vádakkal és rágalomokkal, elvállalta a vérváddal gyanúsított szerencsétlenek védelmét. A parlamentben, ahol hosszú időn keresztül a nagykörösi kerületet képviselte, minden beszéletegy-egy esemény volt a karzatok iszentelőség megvalósítása, rendszerint olyanokkal, akik Eötvös aranyos humorában gyönyörködtek.

A parlamentből az 1910-iki általános választásokkor bukott ki, amidőn a budapesti VII. kerületben véle szemben Márkus József volt főpolgármestert, a munkapárt jelöltjét választották meg. Azóta minden nyilvános szerepléstől visszavonult.

Eötvös Károly, 1842. március 11-én Mező-Szent-Györgyön, Veszprém megyében született. Tanulmányait Pápán és Sopronban végezte, jogot Pápán és Kecskeméten hallgatott. 1864-ben az Almássy-féle összeesküvésben való részesség miatt a komáromi haditörvényszék elé állították s pár hónapig elzárva volt. Kiszabadulván, a pápai jogakadémia tanára lett Kerkápoly helyébe. Később a „Veszprém” című lapot szerkesztette Veszprémben, hol nem sokára tiszteletbeli megyei aljegyző lett: 1867-ben pedig a megye első ügyésze, 1871-ben a veszprémi királyi törvényszékhez királyi ügyészé neveztetett ki. 1872-ben a veszprémi kerület képviselője, mint ilyen a Deák-párthoz csatlakozott. 1872-75-ig a „Pesti Napló” cikkírója volt. Egy ideig a kataszteri munkálatok központi vezetésénél működött a pénzügyminiszteriumban, majd hazament gazdálkodni. 1878-ban újból veszprémi képviselő és ekkor a függetlenségi párthoz csatlakozott és az „Egyetértés”-nek lett főmunkatársa, később, Csávolszky kiválása után vezére. A tiszta-eszlári perben védő gyanánt szerepelt s ez által európai hírre tett szert. 1884-87-ig nem volt képviselő s ügyvédi gyakorlatának élt; végre 1887-ben elfoglalta újból helyét a házban és Nagyköröst képviselte több cikluson keresztül. Irányi halála után a függetlenségi pártkör egyhangulag elnökévé választotta, de midőn a Wekerle-kormányt az általa kilátásba helyezett liberális egyházpolitika révén teljes erővel támogatta, a pártban kisebbségben maradt, a miért is husz parttárggyal együtt külön függetlenségi pártot alapított. Mindvégig birta Kossuth Lajos bizalmát, a kinek halálós ágyán Hellyvel és Károlyi Gáborral is virrasztott. Nagyszabású munkásságot fejtett ki az irodalom terén is. Politikai cikkein kívül nagyszámu politikai és kulturtörténeti művet írt. Nagy feltűnést keltettek gr. Károlyi Gábornak általa kiadott emlékiratai „A nagy per” cím alatt a tisztaeszlári ügyről írt könyve, nemkülönben „Utazás a Bataton körüli” című memoárjairól munkája.

A negyedik hadikölsön. Budapestről jelenti tudósítónk: A negyedik hadikölsönt e hó 15-én, szombaton bocsátják ki. A nyilvános aláírások április 19-től május 23-ig lesznek.

Kiténtetett kórházparancsnok. A király a háboru alatt kitűnő szolgálatai elismerésül Földes Béla dr. bakterológus gyógyszerészt, több aradi kórház parancsnokát a vitézségi érem szalagján viselendő koronás arany érdemkereszttel tüntette ki.

Burián külügyminiszter táncszokásai. Budapesti tudósítónk telefonálja: Bécsből táviratozzák: Burián közös külügyminiszter ma este Berlinbe utazott, hogy Bethmann-Hollweg kancellárral megbeszéléseket folytasson.

A rizs ára. A közlekedési bizottság ma tartott rendkívüli ülésében a holnap marci adára kerülő rizs árát két korona hatvan tízrebe állapította meg. Lócs Rezső helyettes polgármester ma elkészítette a kereskedők részére a felosztási tervezetet, úgy, hogy ok is megkezdhetik már holnap az említett áron az árusítást.

Hazaküldött öreg német népfelkelők. Münchenből táviratozzák: A müncheni központi pályaudvarra ma reggel nagy katonavonat érkezett, mely a frontról visszatérő 1869 és 1870-ik évfolyambeli népfelkelő-csapatokat hozta. Zeneszó mellett vonultak be a városba, ahonnan hazaküldték őket szülőföldjükre. Emlékeztetes, hogy a porosz hadügyminiszter a birodalmi gyűlésen kijelentette, hogy a német hadvezetőség a háboru alatt 45 évenél öregebbeké lett népfelkelőket visszavonja a frontról. A mai müncheni katonaszállítmány megkezdte az ígért beváltását. A német csónak ez is imponáns jele.

Katonai gépkocsik eladása. A harctéri használatra többé nem alkalmas gépkocsik, a melyek jelenleg a klosternoburgi, prágai, budapesti, grázi és insbruoki gépkocsi pottárnál tárolva vannak, eladásra kerülnek. Gépkocsiknak eladása iránti kérvények a hadügyminiszteriumhoz intézendők. Alapvető szolgál, hogy a kocsik csak olyan személyek részére adhatók el, akiknek sokasaját céljukra van szükségük. A gépkocsiknak közvetítő kereskedők részére, illetve hasonló melletti viszonteladás céljára való eladás megengedhetlen. A kérvényezőnek ennél előbb kérvényben kifejezetten ki kell jelentenie, hogy a gépkocsit saját szükségére akarja megvenni és nem áll szándékában azt ismét eladni, illetve tudomásul venni, hogy a gépkocsi csak a hadügyminiszterium kifejezett hozzájárulásával adható ismét el. A kérvények az 1-es fokú közigazgatási hatóságok által (kerületi kapitányság, főszolgabíró, járási hivatal) igazolandók és pártoló véleményezéssel a hadügyminiszteriumhoz feltérjesztendők. A hadügyminiszter ezen kérvényeket átutálja a gépkocsi csapatparancsnoksághoz, amely az ott levő nyilvántartások alapján a vevőt értesíti, hogy a gépkocsi megtekinthető-e, és ha igen, mely gépkocsi pottárnál. A vonatkozó vételi szerződést az illető gépkocsi pottárnál kötik meg. A gépkocsi vételére az eladást eszközölt gépkocsi pottárnak felelős katonai parancsnokságnál tiszteendő.

Az az egy óra különbség! Ismét egy háborus találmány: az órákat előreigazítják egy órával április végén. Szóval április 30-ának éjjeli 12 órájából egyszerre május elsőjének egy órája lesz. Ez annyit jelent, hogy nyáron már hétkor (ami ugyan nyolcat mutat) hivatalba megyünk, ellenben az a déli tizenkét óra, amikor ebédelni fogunk, a polgári és tisztességes közép-európai tizenegyek fog megfelelni. Egy órára véget ér ebédünk, de a nap épen akkor ér delelőre. Máskor ilyenkor kávéházba szoktunk menni, de majd ezental inkább ledőlünk ebédutáni szundikázásra, mert ki boldog legrekkenőbb déli melegben kimozdulni az utcára? A tenniszezés rendszeren öt órakor szokott kezdődni, de ezen a nyáron, miután öt óra de faktó csak négy s miután négykor még erős a napsütés — hatkor, amely azonban tényleg öt. Tenniszről hét óra helyett nyolckor térünk haza s a korzó héttől nyolcig helyett nyolctól kilencig fog lefolyni. A nyári színház sem kezdheti előadásait nyolckor, ami a régi hétkor felel meg, hanem kilenckor, ami a jó öreg nyolcnak álorcája. Így tizenegy helyett tizenketőkor lesz vége a színháznak, mozinak s azután — szépen hazamegyünk, mert minnek még tizenkét órakor kávéházba indulni, mikor mire odaérünk, mire letelepszünk fél egy s már itt is az egy óra, ami pedig nyári időszámítás szerint is rossz kühala és — zárás.

Éliás Lipót Fia

butorszállító vállalata

Arad, Deák Ferenc-utca 36. sz.

Telefon 250. szám.

Telefon 250. szám. 1941

Költözők figyelmébe!

Van szerencsém a tisztelt költözők közönség figyelmét felhívni hosszú évek óta fennálló költöztetési vállalatomra. Elvállalok teljes garancia mellett helyi és vidéki átköltöztetést, nyitott és teljesen új, feltétlenül tiszta, belül kárpitozott, 6, 8 és 10 méter hosszú, patentírozott, zárt butorszállító kocsiakkal. Tisztelettel!

Eliás Lipót Fia butorszállító Arad, Deák Ferenc-utca 36. sz.

szénet áll be a tébolyító ágyudörgésben. A kapitány él az alkalommal és kikukkant figyelő állásból. Alatta a folyó partján tisztiszojgáját látja, aki egy csomó fogoly mellé kaporodva teát szürcsölget a teákannából. A kapitány gyorsan visszahusodik a fedezékbe: az ágyuk újra kezdik. Az egyik gránát ép alatta vág le a víz partján, a fagalyhalom mellett. Amikor a füst eloszlik, a kapitány még nem tudja állni, kikandikál és le is kiált legényéhez:

— Hallod Mitja éles-e még?

A robbanástól összehajlott galryakásból kedvetlenül kecmereg elő a katona és így felel:

— Elek nagyságos uram, de a teámat kidöztötték azok az ordósok!

Vörös keresztös barátom ennek a másik történetnek az elbeszélője:

— Varsóban történt. Az utolsó éjszakán. Hárman robtunk az autóban megnézni a Visztula hidjainak felrobbanását. Éjjel 11 órára szolt a parancs a robbantás végrehajtására. Azonban éjtől is elmúlt, egy óra, kettő éjtőlután és még mindig csendes minden. A várakozás kifárasztott. Meguntuk a Visztula esendes, sötét vizét bámulni, hatál fordultunk tehát a folyónak és az égő gyarak, távoiban lángoló fatvak panorámáját néztük. Eyszerre lökést érezek hátulról és szentül meg vagyok győződve, hogy valaki áll mögöttem. Gondolataim ugyan kissé zavarosak, de azért hirtelen megfordulok. Ekkor látom, hogy a Visztulától hatalmas lángnyelv csap az ég felé és menydörgő csattanás hangzik. A taszítás a robbanás szele volt.

— Ahá! — szól egyik társam. — Már robbantják a hidat.

Autónkkal a vassói külváros utcáit járjuk be és bámuljuk a lángban uszó borzalmasan tündér éjszakát. A németek gépfegyvertüzeléssel árasztották el ezeket az utcákat a vassói partról. Természetesen a gépfegyverek csak a folyóra merőlegesen futó utcákat sópörték végig. Egyszerre csak sófőrünk az egyik ilyen utcába kanyarodik be. Hiába kiáltozunk rá, hiába űjük, verjük, rendületlenül megy neki a szemközti süvítő golyózápornak. Készevesztetten ugrálunk ki a kocsiból — máig sem tudom: mi lett az autóval és sófőrijével — és menekülünk az első keresztutcába. Vajon bátrak voltunk-e, vagy gyávák?

Uj könyvek.

* Karinthy Frigyes: *Holnap reggel.* (Tragikomédia 8 felvonásban. (Tevan-könyvtár 85-89. Ara 1.20 K.) E különös drámai műfajban, mely tragédia és vígjáték is egyben, Karinthy Frigyes új és érdekes utakon halad.

* Mark Tawm: *Stormfild kapitány látogatása a meyerszámban.* (Regény.) (Tevan-könyvtár 90-91. Ara 60 fillér.) Az amerikalak nagynevű humoristájának egyik legkitűnőbb regényét hozza magyar nyelven a Tevan-könyvtár. Az érdeklészítő, finom humorral teleszőtt regényt Siro György fordította.

* Szini Gyula: *Pára és egyéb elbeszélések.* (Tevan-könyvtár 92-98. Ara 60 fillér.) E kis kötet Szini Gyula legkiválóbb, legértékesebb novelláit foglalja magában, amelyek piastikusak,

de nem markánsak; színesek de nem rikítóak. stílusa finom, egyéni és előkelő.

* (Vérfojtok.) *Kollányi Zsigmond „Vérfojtok”* című verses könyvével amely most jelent meg, egyszerre és hirtelen kimagaslik azok közül, akik énekszóval emlékeznek meg a fűgetegről. Aki ebből a kötetből hosszánk szól, minden ízében pótaember s méltó arra, hogy nagyobb figyelemben részesüljön. A csinos kiállítású könynek, amely minden könyvkereskedésben megszerezhető, négy korona az ára.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Péntek, 1916. évi április 14-én:

9 óra.

9 óra.

Itt először:

A nőstény ördög.

Szinmá.

Kezdés este 8 órakor.

Felolvasó szakosztály:

Rednyánszky Endre.

Használt ólom

megvételre kerestetik.

A szájúreg desinfiálásánál, valamint a torokbetegséget

eloldósó bacillusok előlészénél, amely különösen gyermekeknél rendkívül fontossággal bír, mint feltűnően hatásos szer, seholsem nélkülözhető **Formodor tabletták.**

Egy üveg 50 tablettával, 2 korona 50 fillér.

Gyöngyfehér fogakat

nyerünk a

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájúreg desinfiálja, utólsó igen kellemes. Ara egy porcellán-szelencének 60 fillér.

Fejkorlát

leggyorsabban megszünteti

az eddig egyedüli 1/2 liter, a világhírű „Krovit” korpakendőcs.

Ara egy tégelynek 2 korona.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

Gyógyszertára Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Megyeházszal szemben.)

Magyar gyógyborok

Kitűnő minőségű hegyaljai fehér édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vörképző gyógybor, vérszegények, lábadozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerosztó szer, finom fűszeres ízű, szonogító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegség részére és ott, ahol a condurongó kéreg javulva van. Egy palack ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidoi pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1945

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

397—916.

Árverési hirdetemény.

Mezőzsadány község legelőbirtokosság tulajdonát képező 2 darab 4 éves jöhusban levő bika f. év április 24-én délután 4 órakor nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett eladatik.

Kikiáltási ár kg.-ként 2 korona 40 fillér.

Mezőzsadány, 1916. április 12-én.

1953

Előljároság.

4454—1916.

Az építési szabályrendelet pótmódosításai az aradi ipartestület javaslata alapján.

5. §.

H-ik kerület. A H-ik kerületbe tartoznak a belvárosnak egyéb összes területei, a Varjassy Lajos-, Mikes Kelemen- és Közép-utca egész területe, valamint az Újtelepnek azon államvasúti vágányokig terjedő része.

Szakértő. 80. §. A 29-dik §-ban említett szakértőtől csak az fogadtatik el, aki az ipartörvényben megállapított képesítéssel, illetve ezidőszereint a földművelés ipar és kereskedelemügyi kir. miniszternek 1884-dik évi október hó 30-án 46.188. sz. alatt, illetve a kereskedelemügyi m. kir. miniszternek 1891. évi augusztus hó 25-én 42493. és az azt módosító 1896. évi december hó 25-én 78000. sz. és a 32396/VI—A. 1913. K. M. szám alatt kiadott rendeleteiben megállapított képesítéssel és megfelelő iparengedéllyel bír.

Hatósági vizsgálat az épület nyers állapotában. 99. §. Amint az épület tető alá jutott és mielőtt a falak és téglaboltzatok bevakolva nem volnának, e körülményt az építés végrehajtásával megbízott szakértő a mérnöki hivatalnak szóval, vagy írásban bejelenteni tartozik. A mérnöki hivatal a bejelentéstől számított 24 óra alatt a vizsgálatot az épület nyers állapotában megejti és amennyiben kifogás alá nem esik, a vakolásra az engedélyt megadja s azt az építési engedélyre rávezeti. Általános szabály, hogy az épület betetőzése után a falak vakolása a földszintes, illetőleg emeletes épületeknél a két legfelső emelet sorban 4 heti és minden 2 alsó emelet sorban további 2—2 heti időközönként eltelte után kezdhető meg. Azon épületeknél, mely november hó 1-ig fedeli alá nem jön, a bevakolást a következő év tavaszára kell hagyni. Azon földszintes épületeknél, ahol a falvastagság nem több 32 cm-nél, a mérnöki hivatal előzetes jóváhagyásával 14 napl száradási idő is engedélyezhető. A szemle alkalmával felmerült kocsibért építető tartozik fizetni.

101. §. A IV. és V. kerületben a falak vertfalból is építhetők, ilyenmő építkezéshez szakértő bejelentése nem szükséges, az Illés-utca déli oldala, a Csutora-utca és Vágóhid-utca egész területeivel határolt részben, vályog vagy vertfalú ház nem építhető. A IV., V. kerületben a házak nyeregfedéllel is építhetők, mely esetben a ház 1 m-re a mesgyétől helyezendő el.

Nachtnebel, s. k.

248—1916. g. sz.

Versenyárgyalási hirdetemény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a járványkórház kibővítésével kapcsolatosan a szükséges kövezés, csatornázás és falkeztés készítésére, a törvényhatósági bizottság jóváhagyásától feltételezeten f. é. május hó 1-én d. e. 10 órakor zárt írásbeli versenyárgyalást tart a munkák következő csoportosítása mellett:

I. Téglafal keztés készítése.

II. Kövezés és csapadék víz csatorna készítése.

1. A versenyárgyaláson minden hazai iparos részt vehet, ki ipara gyakorlására engedéllyel bír. Azon pályázók, kik a szóban forgó munkákat teljesítésére hatósági engedéllyel nem bírnak, kötelesek ajánlatukban ily képesítéssel bíró megbízottat megnevezni és képesítését okmányilag igazolni. Azon ajánlattevők, kik Arad sz. kir. város közönségével üzleti összekötésben nem állottak, tartoznak megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonyítványával igazolni, melyhez vállalatuk telepe tartozik.

2. Az ajánlatok pecséttel lezárt borítékban egy koronás bélyeggel ellátva a fenti nap délelőtt 10 órájáig a h. polgármesterhez nyújtandók be. Az elkészett, vagy szabálytalan ajánlatok nem vétetnek figyelembe. Ajánlat tehető minden csoportra külön-külön, vagy együttesen a két csoportra.

3. Az ajánlati költségvetési űrlap és a termésmások 1 koronáért a városi mérnöki hivatalban megszerezhetők. Az ajánlatok a végösszegnek számokkal és szavakkal való pontos feltüntetésével adandók be.

4. Az ajánlatokhoz 5 százalék bánompénznek a városi pénztárba való letételeit igazoló nyugta csatolandó.

5. A felhasználandó anyagok kizárólag hazai gyártmányúak legyenek.

6. A munkát elnyerő vállalkozó tartozik biztosítékát 10%-ra kiegészíteni.

7. A város fentartja magának ama jogát, hogy a beérkezett ajánlatok közül az árakra való tekintet nélkül szabadon választhat.

8. Az ajánlattevők ajánlataikkal a végleges döntésig kötelezettségben maradnak.

9. Az ajánlatban világosan és határozottan kiteendő, hogy ajánlattevő a feltételeket ismeri és elfogadja.

10. A versenyárgyalás a fenti napon az ajánlatok felbontásával veszi kezdetét. Az ajánlatok felbontásánál az ajánlattevők, vagy igazolt képviselői jelen lehetnek.

11. Az ajánlatok felett Arad sz. kir. város törvényhatósága dönt.

12. Táviratilag beadott ajánlatok és pótajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Arad, 1916. április hó 10-én.

A gazdasági szék.

ARADI NYOMDA R. T.

ARAD,

József főherceg-ut 22. szám.

TELEFON 151. SZ.

A nyomda

készít mindenféle üzleti és egyéb nyomtatványt és pedig:

levélpapírt,	árjegyzéket,	valamint:
borítékot,	levelezőlapot,	eljegyzési értesítőt,
számlát,	továbbá:	esküvői meghívót,
memorandumot,	falragaszt,	névjegyet,
jegyzéket,	röplapot,	gyászjelentést,
cégekártyát,	könyvet,	belépti jegyet, stb.

izléses és csinos kivitelben, méltányos árban.

A könyvkötészet

elvállal a szakmába vágó munkát olcsó és jó kiállításban.

Jó anyák, gondos szülők

legjobban cselekszenek, ha gyermeküknek átlátszó, kellemes ízű, mindig friss:

Hajós-féle

Csukamájolajat

adnak; a hűvösebb idő beálltával ennek használata igen fontos.

Egy üveg utasítással ára 2 korona 50 fillér.

Fagydagánatok

elmulasztására, fagyviszketegség biztos megszüntetésére legjobb szer a „Frigin.”

Ara egy üvegnek ecsettel és utasítással 70 fillér.

Legjobb fekete v. barna

Egy pár perc alatt bármely haját vagy bajuszt a legszebb állandó fekete színre lehet festeni, anélkül, hogy a színt le lehet mosni,

Hajfestő

a „Melogen”. Ara 2 korona.

Szörvesztő-Deplitor. Elkiűnő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmatlan szőrejt aro, nyak vagy karokról stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. — Ara utasítással 1 korona.

A fenti szerek kaphatók a készítőnél

Hajós Arpád

gyógyszer-tárban

ARAD, Andrásy-tér 22. sz.

Alapították 1886. évben az Aradmegyei Kórház számára.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díja a szavak száma szerint számítódik.

Minden szó 6 fillér. Vastagabb betűkkel 12 fillér.

Vastagabb betűkkel kívánt szavak aláhúzással jelzendők.

A legkisebb hirdetés 80 fillér.

Az apróhirdetések előre fizetendők.

A hirdetések délután 1/2 óráig vétetnek fel

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

ALKALMAZÁST KERES.

Középkoru

gyermektelen házaspár, a férfi asztalos, nagyobb házba házmesternek ajánlkozna. Cím a kiadóhivatalban. 1955

Ügyes vasalónő

uri házasokhoz ajánlkozna. Cím Arad, Koszoru-utca 8. sz. 1956

ALKALMAZÁST NYER.

Ügyes

középkoru szakácsné és ügyes szobaleány azonnal felvétetik. Cím a kiadóhivatalban. 1954

Házvezetőnő

kerestetik ki a főzésben perfect. Cím Postahivatal, Mezőkovácsháza 1950

Nyomdász-tanulónak

felvétetik két fiú, kik a 14. évet betöltötték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

ÜZLETEK.

Reáljogu

gyógyszertár 25.000 K. forgalommal, fővonal mentén állomással, késszpenzért eladó. Német, román, szláv nyelvismeret szükséges. Ajánlatok „Biztos üzlet” címen, a kiadóhivatalba küldendők. 1908

KIADÓ LAKÁS.

Három utcai, 4 udvari szobából álló lakás Andrassy-tér 8. sz. alatt május 1-re kiadó. Bővebbet a házmesternél.

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Eladó

nagy villanyluster, szőnyegek, 1/2, 1/3 hegedű. Cím a kiadóhivatalban. 1961

Heringet

ajánl: Färber Lajos Arad. 1721

Modern, finom és olcsó levélpapírost Pichler-é Szabadság-tér 1. kaphat. 611

Cirok seprő

kapható Färber Lajos fűszerkereskedésében. 1829

Tojásos tarhonya

kapható Färber Lajos fűszerkereskedésében. 1921

Málnassörp

kapható, Färber Lajos fűszerkereskedésében. 1920

Boszniai

száraz szilva kapható, Färber Lajos fűszerkereskedésében 1928

KÜLÖNFÉLE.

Kiadó

egy különbejárati butorozott szoba. Ugyanott egy fox-terrier kutya eladó. Simenty-utca 8. 1958

Fuvarozást

elvéllal Herstein G., Arpád tér 4 Telefon 261. 1896

Az angol

fájdalomcsillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hehs-Földes-féle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue liniment, ára 2 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Az Anusol

aranyér kupokat mindenben pótolják a Haemorrhoidal kupok, azonos összetételűk folytán hatásuk is teljesen azonos, ára 8 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár Arad. 12

Apróhirdetések

az „Aradi Közlöny” részére felvétetnek a Messenger-boy irodában Deák Ferenc-utca 8. Ugyanitt kapható az Aradi Közlöny.

Helacit.

A legártalmatlanabb arcszépítő és finomító. Iszadó, fényes, zsiros, atkás (mitesseres) arcot naponta ahányszor szükséges, gyapokra ütött folyadékkal megtöröljük. Az arc rögtön csodás szép lesz, mintha valami mesés lehellet finomságu harmattal volna bevonva. Az atkák pár nap alatt elmúlnak. Ára 1 korona. Dr. Földes és Hehs piperezappan és vegyészeti gyára Aradon. Tűz mellett ne használjuk. 12

6697—1916. kh.

Hirdetmény.

Egy előfordult veszetségi eset következtében elrendelem, hogy Arad város területén lévő összes kutyák 1. évi március hó 18-tól számított 40 napig állandóan kötve tartassanak, vagy pedig harapás elleni biztos szájkosárral állatva pórászon vezetessenek.

Figyelmeztetem a közönséget, hogy mintán az állategészségügyről szóló 1888. évi VII. t. c. végrehajtása tárgyában a nagyméltóságú m. kir. földmívelési minisztérium által 40.000—1888. sz. alatt

kiadott rendelet. 188. §-a szerint ezen rendelet érvényének tartama alatt mindazon kutyák, a melyek szájkosár nélkül, vagy szájkosárral, de pórász nélkül szabadon járnak, a pecérek által elfogatnak és elfogatásuk után azonnal ki fognak irtatni.

A rendőrkapitányi hivatal mint I. fokú állategészségügyi hatóságtól Aradon, 1916. évi március 21.

Green Nándor,
főkapitány.

Szilfát veszek.

18—22 cm. vastagot, waggontáteleként. Arajánlatot kér:

Schamberger László,
Arad. 1957

Hirdetmény.

Tisztelettel értesítjük azon t. vevőinket, akik a jeget raktárból vitetik el, hogy a jégkiadás folyó hó 16 tól kezdve nem a Nádor utcai raktárból, hanem további intézkedésig a jéggyárból történik.

A jeget reggel 7—9 óráig adjuk ki.

Egy fél tábla jég ára 26 fillér, egy egész tábláé 50 fillér, egy métermázsáé 4 korona.

Hatósági jeggyár.

A főter legforgalmasabb helyén

Andrassy-tér 8. számú

házban egy kisebb

üzlethelyiség

azonnalra

kiadó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában, József főherceg-ut 22.

284—1916. g. sz.

Hirdetmény.

Felhívjuk a marhatartó gazdákat, hogy legelőre bocsájtandó marhákat, lovakat és juhokat április hó 15-étől kezdve

1. a Belváros, Sarkad, Erzsébetváros és Ujtelepen lakók a kamarási hivatalban a városházán,

2. a Sága és Gáiban lakók a gáji alkapitánynál a legelőre való bocsájtathatás céljából jelentseék be.

A legeltetési díj a beiratás alkalmával fizetendő le.

A gazdasági szék.

Boros Béni-tér 4. sz. a. levő

„Turul”-

kávéház és a Sarló-
utca 3. sz. alatt levő

„Hét vezér”- vendéglő

azonnal átadó.

Bővebbet: 1899

Reusz Sándor
sörraktárában, Boros Béni-tér 5. sz.

Vörös heremag

Lucerna mag

kisebb és nagyobb
mennyiségben
kapható 1981

Pollák Arnold

szállitonál Arad, Petőfi-utca 1. zs.

Permetező-

Javitások,

Patent

kutszivattyuk,

Patent

borszivattyuk,

Patent

tüzifecskendők,

Patent

kályhacsövek,

a legnagyobb fűtőanyag megtakarítással

Hönig Ottó

M. kir. szabadalmazott
szivattyu készítőnél 1121

Arad, Rákóczi-utca 27.